

Utökning av naturreservatet Rusarebo i Värnamo kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) området som anges på bifogade karta, bilaga 1, och som det beskrivs nedan, som naturreservat.

För att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 8 - 10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet, se nedan under **Reservatsföreskrifter**.

Beslutet innebär att skyddet för bokskogs- och ängsområdet i Rusarebo nu omfattar ett större område än det som tidigare skyddats som naturreservatet Rusarebo äng. Länsstyrelsens beslut den 17 december 1971, diarienummer 11.121-603-71, upphör att gälla i och med att detta beslut om bildande av det utökade reservatet Rusarebo vinner laga kraft.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara och vårda ett artrikt ädellövskogs- och ängsområde med stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden och med stor betydelse för friluftslivet. Ädellövskogen skall få utvecklas fritt för att gynna de särskilt bevarandevärda arter bland djur och växter som skogen hyser. Inväxande gran skall röjas bort och i området nu ingående granskog skall genom avverkning och självföryngring överföras till ädellövskog. Ängarna med den areella utbredning som framgår av kartan till skötselplanen skall hävdas i första hand med slätter, i andra hand med sent bete.

Administrativa uppgifter

Objektnamn	Rusarebo
Skyddsform	Naturresevat
Kommun	Värnamo
Registerområde(socken)	Voxtorp
Fastigheter	Rusarebo 1:2 och 1:3, del av Rusarebo 1:1 samt del av Vika 1:10.
Lägesbeskrivning	Området ligger vid sydöstra stranden av sjön Hindsen, 1 mil öster om Värnamo och 3 km nordost om Voxtorps kyrka.
Ekonomisk karta	Kittebo 5E7a (5470)
Gränser	Enligt bifogade karta; gränsen i väster är sjöstranden och gränsen i öster är vägen. Gränserna i norr och söder är raka linjer mellan markerade brytpunkter.
Areal	C:a 31,5 ha varav huvuddelen är produktiv ädellövskogsbevuxen skogsmark, c:a 3,5 ha är gamla åkrar med ängsflora och en stuga.
Markägare	Enskilda och ideella föreningar, se sakägarförteckning, bilaga 3.
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

Beskrivning av området

Sjön Hindsen är av riksintresse för den vetenskapliga naturvården (NF 57). Hindsen ingår i Lagans vattensystem, Häråns delnederbördsområde och är belägen ca 3 km öster om Värnamo. Höjden över havet är 165,7 m. Hindsen är en oligotrof klarvattensjö med en areal på 13,2 km² och ett största djup noterat till 19 m. Stränderna är mycket varierande med bl a klipp-, morän-, sand- och torvstränder. Sjövegetationen domineras av kortskottsväxter medan däremot vassutbredningen är mycket sparsam. Sjön, som är mycket örik, omges av skogsmark samt en del åker- och myrmark. Tillrinningsområdet är 30,9 km² stort och består mestadels av skogsmark med inslag av myr- och odlingsmark. Hindsen kalkas och var innan kalkningen påbörjades mycket försurningspåverkad.

Sjön har en viktig biologisk betydelse och innehar även höga raritetsvärden. Bland häckande sjöberoende fågel märks bl a storlom, fiskgjuse samt en fisktärnekoloni. Klotgräs, skaftslamkrypa och spikblad växer i och vid sjön och nedströms växer även plattbladig igelknopp. I de strandnära områdena påträffas den sällsynta blågrönalgen *Nostoc zetterstedti*. Även *Nitella flexilis* förekommer i sjön. Förekommande fiskarter är ål, gädda, sik, sutare, mört, lake, gers och abborre. Signalkräfta har satts ut i sjön. I bottenfaunan förekommer nattsländan *Molannodes tinctus*. Hindsen har två utlopp och en lång teoretisk omsättningstid, vilket är sällsynt i regionen.

Den biologiska mångformigheten får anses som tämligen hög, främst beroende på en artrik sjövegetation, en stor sjöareal, ett högt flikighetstal samt varierande stränder. Sjön är ett framstående exempel på en oligotrof klarvattensjö.

I naturvårdsprogrammet för länet 1995 är området kring Hindsen, bl a Rusarebo uppmärksammat för sina stora naturvärden. Det tidigare reservatet har av regeringen godkänts som ett Natura 2000-område i Sveriges förslag till nätverket av värdefulla europeiska naturområden.

Berggrunden är grönstensrik med bl a hyperit som gett förutsättningar för en artrik markflora resp trädskikt. Ädellövslogen i naturreservatet domineras av bok men förekomsten av ek, björk, klibbal, ask, lönn, lind, asp, sälg, alm, rönn och apel ökar förutsättningarna för en mångfald arter som är beroende av att ädellövslogen får utvecklas fritt och att tillgången på död ved tillåts bli större än i rationellt brukade skog. Att ädellövslogen har lång kontinuitet styrks bl a av beskrivningen i Edvard Wibecks "Bokskogen inom Östbo och Västbo härad af Småland" (Meddelanden från Statens skogsförsöksanstalt 6:125-240.1909) och av utdrag av generalstabskartan som i Jönköpings län upprättades mellan 1871 och 1891.

En stor del av den ädellövskog som det tidigare reservatet nu utökas med är nyckelbiotop enligt Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.

I den lundartade skogen finns blåsippa, tandrot, trolldruva, vårärt och vätteros. I lövskogen finns skägglavar, lunglav, almlav, blomskägglav, bokvårtlav och rosa lundlav. Den senare arten av dessa är rödlistad liksom ytterligare 22 arter i området. Att en art är rödlistad innebär att den klassats som särskilt hänsynskrävande enligt ett internationellt system som Art-databanken vid Sveriges Lantbruksuniversitet överfört till svenska arter och biotoper. En utförligare artlista över områdets lav-, moss- och svampflora (kryptogamer) finns i det förslag till skötselplan för det utökade naturreservatet som på länsstyrelsens uppdrag upprättats av Pro Natura 1996. Kryptogamerna visar också att området varit ädellövskog under mycket lång tid eftersom flera av dem är svårspredda och beroende av hög luftfuktighet och beskuggning för att överleva.

I ängarna växer bl a gullviva, darrgräs, smörbollar, jungfrulin, mandelblom, grönvit nattviol och S:t Pers nycklar. Flertalet av dessa arter är helt beroende av slåtter för sin överlevnad.

Enligt vad länsstyrelsen känner till häckar stenknäck i området. Grönsångare, svarthätta, trädgårdssångare, mindre flugsnappare, nötkråka, mindre hackspett, större hackspett, spillkråka, gröngöling, stjärtmes, järpe, tjäder, sparvuggla, pärluggla och fiskgjuse observeras regelbundet. Sommargylling observerades 1999. Området fågelinventeras under våren 2000 av Roger Ahlman, Värnamo. Hasselmus och småvessla förekommer. Vid en inventering av landmollusker 1968 påträffades flera arter som är typiska för löv- och blandskogar i Sydsverige men också några ovanligare arter som spolsnäcka, *Macrogastra plicatula*.

Enligt Riksantikvarieämbetets inventering 1986 är de åkerytor som nu hävdas som äng fossil åkermark om fem terränganpassade ytor med ett fåtal odlingsrösen. Vid inventeringen noterades också att en gårdstomt finns och rester efter ett hus med ekonomibyggnader och källa men platsen är inte utmärkt i detalj på karta. Äldsta kända belägg för att bebyggelse funnits i området är från 1600-talet.

Reservatsföreskrifter

A Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i sakägares rätt att förfoga över fastigheter inom naturreservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad eller anläggning, eller utföra till- eller ombyggnad av befintlig byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg, stig eller parkeringsplats,
3. anlägga mark- eller luftledning,
4. uppföra stängsel eller annan hägnad,
5. bedriva täkt av något slag,
6. borra, gräva, spränga, schakta, muddra, utfylla, tippa, dämma, ordna upplag, eller utföra annan åtgärd som förändrar områdets topografi,
7. dikesrensa,
8. samla in växter eller djur,
(anm. Plockning av matsvamp för husbehov är tillåten)
9. plantera in för trakten främmande växt- eller djurarter,
10. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen, eller andra kemiska preparat,
11. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar,
(anm. Träd som skall användas till ved vid stugan på Rusa-rebo 1:2 skall utsynas av reservatsförvaltaren)
12. framföra motordrivet fordon,
(anm. Motorfordon får dock framföras på befintlig väg och även på annan mark vid körning i samband med transport av fälld älg)
13. anlägga campingplats, uppställningsplats för husvagnar eller uppläggningsplats för båt.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgoda ändamålet med reservatet och som anges i fastställd skötselplan, se bilaga 2.

B Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtas inom reservatet som framgår av skötselplanen, bilaga 2.

C Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning, exempelvis genom att borra, måla, mejsla eller på annat sätt skada berghällar, block eller levande och döda träd,
2. gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, svampar, mossor eller lavar,
(anm. Plockning av matsvamp för husbehov är tillåtet)
3. samla in insekter eller snäckor eller andra djur, eller deras ägg, puppor eller liknande,
4. elda annat än på den eldstad vid stugan som utmärkts på till skötselplanen bifogad karta,
(anm. Reservatsförvaltaren ansvarar för att ved finns till eldstaden)
5. tälta, ställa upp husvagn, husbil eller annan släpvagn,
6. rida och medföra okopplad hund eller annat husdjur,
7. klättra i boträd eller på annat sätt störa djurlivet,
8. sätta upp tavla, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning,
9. framföra motordrivet fordon med undantag för befintlig väg,
10. anordna orienteringstävling eller motsvarande eller snitsla spår,
(Anm. Tillfällig snitsling av spår för enstaka aktiviteter får ske. Anmälan om att snitsling utförs bör ske till reservatsförvaltaren av den som är ansvarig för den aktivitet för vilken snitsling behövs)
11. cykla eller klättra.

**D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen
rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet m.m.**

1. Länsstyrelsen fastställer bifogade skötselplan.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen i Jönköpings län.
3. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22).

Ärendets handläggning

Av 6 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken (1998:808) framgår att ärenden som har inletts före miljöbalkens ikraftträdande skall handläggas enligt äldre bestämmelser. I detta fallet skall således bestämmelserna i naturvårdslagen och naturvårdsförordningen m fl tillämpas. Bestämmelser motsvarande de ovan redovisade återfinns numera i miljöbalken.

Frågan om utökning av naturreservatet Rusarebo äng väcktes i början av 1980-talet. Länsstyrelsen uppdrog åt företaget Pro Natura att göra ett förslag till skötselplan för det utökade område som tidigare diskuterats. Förslaget till skötselplan redovisades 1996. Länsstyrelsen har bl a med detta förslag som utgångspunkt inbjudit berörda sakägare till ett möte i Bor den 4 maj 1998. Flertalet berörda sakägare kom till mötet. Därefter har SVEFA AB i Växjö utfört värdering av det intrång den föreslagna utökningen och ändringen av föreskrifterna medför. Förhandling med berörda sakägare om intrångsersättning alternativt markbyte pågår på Länsstyrelsens uppdrag under ledning av Astolf Åkesson vid SVEFA AB i Kalmar. Avtal om intrångsersättning har träffats för fastigheten Vika 1:10. Värnamo kommun har erbjudit ett skogsskifte som ägs av kommunen som staten kan förvärva som bytesmark för den del av Rusarebo 1:1 som ingår i det utökade naturreservatet.

Länsstyrelsen har den 19 april 2000 med stöd av 11 § naturvårdsförordningen förelagt de berörda sakägare med vilka överenskommelse inte träffats att yttra sig skriftligt över förslag till beslut och skötselplan. Yttranden har inkommit från Värnamo kommun, Värnamokretsen av Naturskyddsföreningen och från två av markägarna till Rusarebo 1:1. Markägarna har bl a yrkat att barrskogen i sydöstra delen av reservatet inte skall ingå i reservatet, att den bör avverkas successivt och att den inte utgörs av urskog. Länsstyrelsen anser att denna barrskog bör ingå i naturreservatet av flera skäl. Barrskogen skall inom 10 år omföras till ädellövskog och utgör som sådan ett betydelsefullt tillskott till ädellövskogen i området som på detta sätt blir större vilket har betydelse för bevarandet av områdets biolo-

giska mångfald på sikt. Skogen är inte karaktäriserad som urskog i beskrivningen i detta beslut eller i skötselplanen utan den avses avverkas genom reservatsförvaltarens försorg vid lämpligt tillfälle med tjälad mark inom tio år för att ersättas med naturligt föryngrad ädellövskog. Denna Ädellövskog är enligt Länsstyrelsens bedömning den ursprungliga skogstypen även i denna del av området. Hägn för föryngringen krävs enligt Länsstyrelsens bedömning för att motverka viltbete av ädellövungskogen.

Förslaget till beslut och skötselplan samt karta daterade den 26 oktober 1998 har remitterats till Naturvårdsverket, Naturskyddsföreningen, Värnamo kommun och Skogsvårdsstyrelsen. Samtliga har med förslag till ändringar tillstyrkt utökningen av reservatet. Länsstyrelsen har i allt väsentligt ändrat främst förslaget till skötselplan i enlighet med remissyttrandena. Flertalet remissinstanser har särskilt påpekat att det är angeläget att bibehålla en hög ambition för hävden av ängarna. Föreliggande beslut har också i andra avseenden omarbetats i enlighet med remissyrkandena i förhållande till det förslag till beslut som remitterats. Kravet på förbud mot jakt har dock inte tillmötesgått eftersom det inte kan anses motiverat varken av hänsyn till förekommande jaktbart vilt eller av hänsyn till allmänheten. Av skötselplanen framgår dock att särskild information kommer att lämnas på de nya skyltar som tas fram om reservatet informera dels om att jakt, främst på älg och rådjur, bedrivs inom området vid jakttider för dessa, dels om att kontaktperson för jaktlaget kan kontaktas genom länsstyrelsens reservatsförvaltare för närmare information om planerade jakt dagar. Länsstyrelsen bedömer att de förändringar som gjorts av förslaget till beslut och skötselplan inte påverkar de värderingar som gjorts av det intrång som reservatet kommer att medföra på berörda fastigheter.

Skälen för beslutet

Rusarebo är ett ädellövskogsdominerat område med särskilt stora **biologiska värden** bl a i ängsfloran, i en artrik kryptogamflora och i fågellivet. Området har föreslagits att ingå i nätverket **Natura 2000** och hyser habitatet *boskog av fryletyp (9110)*, *boskog av örtrik typ (9130)*, *boreonemorala*, *äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (SF, 9020)*, *lövsumpskogar av fennoskandisk typ (SF, 9080)*, *västlig taiga (9010) samt lövängar av fennoskandisk typ (SF, 6530)*. Dessa habitat omfattas av EG:s art- och habitatdirektiv. Rusarebo är en naturskön och välbesökt plats där ängarna hävdats med årlig slåtter sedan 1960 och nu har en rik ängsflora. Området har således också stor betydelse för **landskapsbilden** och för det rörliga **friluftslivet**. Området bör skyddas som naturreservat därför att bevarandet av värdena i området inte kan förenas med rationellt jord- och skogsbruk.

Eftersom skyddet för det befintliga naturreservatet nu kommer att tillgodoses och dessutom utökas genom detta reservatsbeslut föreligger synnerliga skäl för att upphäva Länsstyrelsens beslut från den 17 december 1971.

Reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 2 kap. lagen med hushållning med naturresurser m m (1987:12, NRL) och med den för Värnamo kommun gällande översiktsplanen.

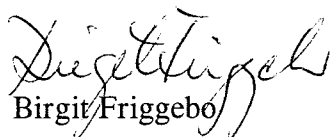
Länsstyrelsen bedömer att beslutet om bildande av naturreservat kan fattas utan att frågan om intrångsersättning alternativt bytesmark är slutgiltigt löst för fastigheten Rusarebo 1:1. Skälen till detta är att frågan om lämplig avgränsning av reservatet och föreskrifter samt skötselplan för området är utredda från naturvårdssynpunkt. Förhandlingar om ersättning kan ske under ett år efter att beslutet vunnit laga kraft och, om överenskommelse inte träffats inom denna tid, kan berörda markägare stämma staten inför miljödomstolen med stöd av 33 § naturvårdslagen (jämfört med 31 kap 13 § miljöbalken (1998:808) för att få ersättningsfrågan avgjord.

Hur man överklagar m m

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, miljödepartementet, se bilaga 4, formulär 7.

Beslutet skall kungöras i länets författningssamling. Föreskrifterna under C träder i kraft den dag som framgår av kungörandet i länets författningssamling.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Birgit Friggebo. I den slutliga handläggningen har även deltagit länsassessor Göran Kjell, naturvårdsdirektör Johan Uhr och avdelningsdirektör Anne-Li Fiskesjö, den senare föredragande.

Birgit Friggebo

Anne-Li Fiskesjö

KARTA TILL BESLUT OM UTÖKNING AV NATURRESERVATET RUSAREBO I VÄRNAMO KOMMUN

== = gräns för utökat naturreservat

